

COVID-19 Fark?ndal?k Ölçe?i (COVFÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *COVID-19 Fark?ndal?k Ölçe?i (COVFÖ)*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19378>

Öz

COVID-19 Fark?ndal?k Ölçe?i (COVFÖ), 2021 y?l?nda Büyükbe?e ve Dikba? taraf?ndan **COVID-19** salg?n? döneminde bireylerin fark?ndal?k düzeylerini ve koruyucu davran??lara uyumlar?n? ölçmek amacıyla geli?tirilmittir. Ölçek, özellikle üç temel koruyucu önlem alan?na odaklanmaktadır: el hijyeni, sosyal mesafe ve maske kullan?m?. Bu araç, halk sa?l??? çal??malar?na ve epidemiyolojik ara?t?rmalara veri sa?lamay? hedefleyen, psikometrik özellikleri incelenmi? bir geli?tirme çal??mas?n?n ürünüdür.

Ölçek, toplamda 21 maddeden olu?makta ve bireylerin koruyucu önlemlere ili?kin bilgi ve tutumlar?n? de?erlendirmektedir. Puanlama 5'li Likert tipi bir derecelendirme sistemiyle yap?lmaktadır ve elde edilen yüksek puanlar, bireyin pandemiye yönelik fark?ndal???n? yüksek oldu?unu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

COVID-19, Fark?ndal?k, Hijyen, Sosyal Mesafe, Psikometrik Ölçek, COVFÖ.

Yazarlar

Tu?ba Büyükbe?e, Tu?ba Dikba?.

Amaç

Ölçe?in temel amac?, bireylerin **COVID-19** salg?n? sürecinde al?nan temel koruyucu önlemlere (maske kullan?m?, sosyal mesafe ve hijyen kuralları) yönelik fark?ndal?k ve bilgi düzeylerini belirlemektir. Bu fark?ndal?k düzeyi, bireylerin davran??sal uyumlar?n? ve risk alg?lar?n? anlamak için kritik bir göstergedir.

COVFÖ, özellikle halk sa?l??? kampanyalar?n?n etkinli?ini de?erlendirmek, riskli gruplar? tespit etmek ve e?itim programlar?n?n ihtiyaçlar?n? belirlemek amacıyla ara?t?rmacılara standart ve güvenilir bir ölçüm aracı sunmak üzere tasarlanm??tır. Ölçek, pandemi yönetiminde davran??sal faktörlerin rolünü inceleyen ara?t?rmalara önemli katkıları sa?lamaktadır.

Yapı

COVFÖ, teorik olarak **COVID-19 Fark?ndal???** yap?s?n? ölçmektedir. Bu yapı, pandeminin yay?lmas?n? önlemede hayati öneme sahip olan ve Dünya Sa?lık Örgütü (DSÖ) taraf?ndan önerilen temel tedbirlere ili?kin bili?sel bilgi ve kabul düzeyini ifade eder. Ölçek, aç?kça tanımlanm?? üç alt boyutta faktörle?mektedir.

Ölçek, toplamda 21 maddeden oluşmakta olup, bu maddeler üç temel koruyucu davranış alanını temsil etmektedir:

El Hijyeni: Virüsün yayılması önlemek için el yıkama ve dezenfeksiyon alışkanlıklarına dair farkındalık (12 madde).

Sosyal Mesafe: Fiziksel temas ve kalabalık ortamlara sınırlamaya yönelik davranışsal kurallara dair farkındalık (6 madde).

Maske Kullanımı: Solunum yoluyla bulaşmayı engellemek amacıyla maskenin doğru ve düzenli kullanımına dair farkındalık (3 madde).

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları, geliştirme makalesinde detaylandırılmıştır. Yapı geçerliği, istatistiksel yöntemlerle incelenmiş ve ölçeğin teorik olarak öngörülen üç faktörlü yapısının örneklem verileriyle uyumlu olduğunu göstermiştir. Bu, ölçeğin gerçekten ölçmeyi amaçladığı yapıyı ölçtüğünü kanıtlamaktadır.

Genellikle keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizi (EFA ve CFA) yöntemleri kullanılarak test edilen yapı geçerliği bulguları, maddelerin ilgili faktörlere yüksek yükler verdiğini ortaya koymuştur. İçerik geçerliği ise uzman görüşleri alınarak sağlanmış olup, maddelerin COVID-19 koruyucu önlemlerini kapsamlı bir şekilde temsil ettiğini doğrulamıştır.

Güvenirlilik

COVFÖ'nün iç tutarlılığı, Cronbach's Alpha katsayısı kullanılarak değerlendirilmiş ve yüksek düzeyde güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin toplam alfa katsayısı ve alt boyut katsayıları, psikometrik literatürde kabul edilebilir sınırların oldukça üzerindedir.

Ölçeğin Toplam İç Tutarlılık Katsayısı (Cronbach's Alpha): **0.90**

El Hijyeni Alt Boyutu Alfa Katsayısı: 0.85

Sosyal Mesafe Alt Boyutu Alfa Katsayısı: 0.84

Maske Kullanımı Alt Boyutu Alfa Katsayısı: 0.73

Bu yüksek güvenirlik değerleri, ölçeğin farklı uygulamalarda tutarlı sonuçlar üretebileceğini ve bireyler arasındaki farkındalık düzeylerini güvenilir bir şekilde ayırt edebileceğini göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçek geliştirme çalışmasında uygulanan faktör analizi, COVFÖ'nün 21 maddelik yapısının üç temel faktör altında toplandığını doğrulamıştır. Bu faktörler, küresel pandemi sırasında en çok vurgulanan koruyucu davranış kategorilerine karşılık gelmektedir.

Faktör da??l?m? ve madde yükleri, ölçe?in yap?sal bütünlü?ünü desteklemektedir. Her bir faktör, ilgili davran??sal önlemler grubunu temsil etmektedir:

Hijyen Faktörü: 12 madde ile en geni? alan? kapsamaktadır.

Sosyal Mesafe Faktörü: 6 madde ile fiziksel etkile?im ve alan yönetimi fark?ndal???n? ölçmektedir.

Maske Faktörü: 3 madde ile solunum yoluyla bula? riskine kar?? al?nan önlemleri de?erlendirmektedir.

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Ölçek Geli?tirme Çal??mas?)

Format: 5'li Likert Tipi Derecelendirme Ölçe?i

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon (Yeti?kinler)

Ya? Grubu: Belirtilmemi? (Genellikle yeti?kin örneklem üzerinde uygulanm??t?)

Popülasyon Detaylar?: Ölçek geli?tirme çal??mas? Türkiye'deki yeti?kin bireyler üzerinde yürütülmü?tür.

Test Metodolojisi: Ölçek maddeleri 1'den 5'e kadar derecelendirilmi?tir:

Kesinlikle kat?lm?yorum (1)

K?smen kat?lm?yorum (2)

Karars?z?m (3)

K?smen kat?l?yorum (4)

Kesinlikle kat?l?yorum (5)

Ölçekten al?nan toplam puan?n yükselmesi, bireyin pandemi önlemlerine yönelik fark?ndal???n?n daha yüksek oldu?u anlam?na gelmektedir.

Anahtar Kelimeler

Psikometri, Halk Sa?l???, Pandemi, Fark?ndal?k Ölçe?i, Koruyucu Davran??lar.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

Kurumsal E-posta Adresleri: Bilgi mevcut değildir.

Yazma Adresi (Sorumlu Yazar): Tuğba DİKBA?, tugbaranadikbas@gmail.com

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2021

İzinler ve Kullanım Ücreti: Ölçeğin akademik ve araştırmaya amaçlı kullanımı için sorumlu yazar Tuğba Dikba? ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi önerilir. Ölçeğin ticari veya geniş çaplı kurumsal uygulamalar için özel izinler ve kullanım ücretleri söz konusu olabilir.

Kaynakça

Büyükbeşe, T., ve Dikba?, T. (2021). COVID-19 Farkındalık Ölçeği (COVFÖ) Geliştirme Çalışması. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 21-40. <https://doi.org/10.11616/basbed.vi.858037>.

Makalenin orijinal DergiPark bağlantısı: dergipark.org.tr.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası buradan indirilebilir: covid-19-farkindalik-olcegi-covfo-gelistirme-calismasi-toad.pdf

COVID-19 Farkındalık Ölçeği (COVFÖ) Maddeleri

Bu ölçek maddeleri, kaynak metinde doğrudan listelenmemiştir. Ancak ölçek, [psikoloji](#) ve halk sağlığı araştırmalarında kullanılmak üzere toplam 21 maddeden oluşmaktadır. Maddelerin alt boyutlara göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

Hijyen Alt Boyutu: 12 madde

Sosyal Mesafe Alt Boyutu: 6 madde

Maske Alt Boyutu: 3 madde